

smisla skupnosti, da se tako razstanejo širom slovenskih pokrajin. Po šestnajstih letih, ker je ostalo le pri prvem poizkusu, so se zopet zbrali danes učiteljski abiturienti, da si pregledajo svoj delokrog in dolžnosti, t. j. dolžnosti do samega sebe, stanu, naroda, ljudstva. Točno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti in dolžnosti do naroda nas pa privede do tega, da smo narodni, napredni, demokratski in ljudstvu vdani učitelji. Torej izpolnjevanje stanovskih dolžnosti, delo za narod in ljudstvo, biti sami čisti, to je agitacija za „Zavezo“! Da, resnično, zakaj če bomo na ta način agitirali, bodo naše vrste prave — „in palo bo blato, s katerim nas ometujejo naši nasprotniki, nanje nazaj!“ Veseli nas, da „Slovenec“ priznava, da „Zaveza“ sprejema le značajne ljudi in ne morebiti propalice! Ganglov govor je bil sprejet z burnim odobravanjem.

Eksekutiva nar. rad. dijaštva je poslala pismen pozdrav in vabilo na september-ski shod.

V kolikor smo se informirali, se je dalo kler. kolegom abit. na prosto, da vabijo „Slomškovo zvezo“, kakor naprednim, da vabijo „Zavezo“. Drugih društev se pa sploh ni posebe vabilo in je bilo tozadevno le izraženo vse v notici: „Prijatelji abiturientov in stanovske vzajemnosti dobro došli!“ Če se torej „Slov. dij. zveza“ ne zanima za stvar, „Slovenec“ pa morebiti ni ponatisnil notice in čaka zveza posebnega povabila, je to njih krivda!

Referati so bili vseskozi stvarni in jako informativni za bodoče učitelje. Poročali so: abit. Škof o „Učiteljskih organizacijah“, abit. Kavčič o „Okrajnih učiteljskih društvih“, abit. Sosič o „Razmerah na koprskem učiteljskem“, abit. gđ. Keržičeva „Žensko vprašanje in učiteljica“. Ta referat je vreden pohvale in nas neizmerno veseli, da so se tudi učiteljice pričele gibati in boriti za svoje in naše pravo. — Abit. gđ. Susteršičeva o „Narodni vzgoji“, abit. Vrhovec o „Pomeni telovadbe“, abit. Cerar o „Šoli in domu“. Referate objavimo v celoti.

V debato so posegli tovariši: Dimnik, Črnagoj, Šraj, Gangl in abit. gđ. Severjeva. K agitaciji za „Sokola“ bodi omenjeno, da so tudi fakta, ki niso všeč vsem, in „resnica tudi v oči boje!“ Kar se pa tiče „nestrankarstva“, se je vršilo to le v tej meri, kolikor smo zgoraj omenili, in da so se poslala poročila v vse liste, kakor dala prosta beseda tudi klerikalnemu kolegu. Drugih kompromisov ni bilo! Seveda „Slovenec“, ki živi v dobi kompromisov, si je razlagal to stvar po svoje in je bil mnenja, da je prvi pogoj: v „Slomškarijo“ in mlačnost. Seveda, ko je izprevidel, da se ni referiralo in govorilo po njega želji in se niso uresničile njega nade, je brž očital netaktnost in izkoriščanje naprednim kolegom. Če bi se pa to zgodilo v nasprotnem smislu, bi to prezrli in triumfirali! Toliko v pojasnilo, v kolikor smo se informirali, da si bo vedel varuh „Slomškarjev“ — „Slovenec“ — to razlagati!

Brzobjavne pozdrave so poslali tudi učitelji-rojaki iz Sežane.

Zvečer je bila na vrtu „Nar. doma“ veselica, kjer je igral lastni sekstet na lok, se je uprizorila burka „Putifarka“ in se je ob zvokih godbe razvila v kratkem animirana zabava, menja se v veselem pogovoru, petju, plesu in drugih zabavnih stvareh.

Kot prvo darilo so položili abiturienti dar „Učiteljskemu konviktu!“ Le tako naprej! Sebi in narodu!

—mn—

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev. Del-gate za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva:

XXXII. Učiteljsko društvo za radovljjski okraj:

121. Schiffrer Egidij, učitelj na Jesenicah.

122. Erbežnik Ivan, učitelj na Bledu.

123. Drol Katarina, učiteljica v Zasipu.

124. Pogačnik Fanica, učiteljica v Ribnem.

125. Šega Ivan, učitelj v Radovljici.

XXXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:

126. Šijanec Ignacij, učitelj v Gornjem gradu.

127. Korban Josip, učitelj v Gornjem gradu.

XXXIV. Tolminsko učit. društvo:

128. Kutin Anton, c. kr. učitelj v Tolminu.

129. Anton Stres, nadučitelj v Cerknu.

130. Silvester Rodé, učitelj v Tolminu.

Vodstvo Zaveze.

Izleti po „Zavezini“ skupščini v Mariboru. Dodatno k izletom na Kozjak, na Pohorje in v Savinjske planine razpisujemo za one, ki ne gredo radi na hribe in planine, a vendar bi radi v veseli tovariški družbi si ogledali krasoto slovenske zemlje, četrti izlet:

po Murškem polju in po Ljutomer-skih goricah.

V ponedeljek, dne 16. t. m., iz Maribora do Radgone. Odhod z brzovlakom 3:02, dohod v Spielfeld 3:23; nato z osebnim vlakom odhod 4:05; dohod v Radgono 5:10. Mogoče tudi iz Maribora 4:10: dohod v Spielfeld 4:39; odhod 7:00, dohod v Radgono ob 8:10 zvečer.

Ogled mesta. Prenočišče.

V torek, dne 17. t. m.: Radgona-Rádice z železnice, odhod 6:00, prihod 6:17. Izlet h Kápoli, odkoder je krasen, jako inštruktiven razgled po Slovenskih in Ljutomerskih goricah, Murškem polju in tja čez Muro, daleč po Ogrskem. Nato ogledovanje kopalnišča Radince. Ob 12:00 uri z vlakom v Ljutomer, dohod 12:34. Tam skupni obed. Popoldan izlet na Ogrsko. Prenočišče v Ljutomeru.

V sredo, dne 18. t. m.: Ob 7. odhod na Strmec (1 uro) - Sv. Miklavž (obed). - Točno ob 12. uri v Jeruzalem (1 uro) na Stanko Vrazov dom (pol ure), v Svetinje (tričetrt ure) in v Ormož (1 in pol ure). Tukaj prenočevanje ali odpotovanje z nočnimi vlaki na Pragersko ali na Čakovac - Varaždin itd.

Cena prenočišč v Ljutomeru in v Ormožu do 1:70 K, obedov do 1:20 K.

Vodja izleta je tov. Janko Tomažič, nadučitelj v Stari cesti pri Ljutomeru. Udeležbo je javiti takoj! Podrobnosti se izvedo pri tovarišu voditelju.

Srednješolski vestnik.

**** Realna gimnazija v Voloski.** S prihodnjim šolskim letom otvorijo v Voloski prvi razred hrvaške realne gimnazije. To bo druga hrvaška srednja šola v Istri.

Oklic.

Dne 24. julija 1909 je bila v ormoškem okraju grozna toča, ki je v dvajsetih občinah skoraj vse uničila.

Od koruze štrlijo kvišku le gole bilke, oves in detelja je zabita v zemljo, sadno drevje je golo, gorice mestoma popolnoma upostošene, njive in travniki so poplavljeni, na strešni opeki so povsod luknje. Škoda za naša milijone. Ljudstvo obupuje, beda je grozna.

Da se nesrečnikom vsaj za prvi hip nekoliko opomore, se prosijo vsi človekoljubi za milodare, ki se naj pošiljajo blagajniku pod-pisanega pomožnega odbora, g. dr. Ivanu Omulecu v Ormožu.

Še tako majhen dar se sprejme s presrečno hvalo:

Ormož, dne 30. julija 1909.

Pomožni odbor:

Dr. Mir. Ploj, drž. poslanec.

Dr. Iv. Ceršak, c. kr. notar.

Dr. Iv. Presker, sodni svetnik.

Dr. Iv. Omulec, odvetnik in načelnik okr. zastopa.

Florijan Kuharič, okrajni odbornik in obč. predstojnik.

Leopold Pettovar, okrajni odbornik in posestnik.

Ivan Kočevar, okrajni odbornik in posestnik.

Književnost in umetnost.

Glasbeni ravnatelj in skladatelj Anton Foerster v Ljubljani je šel ta mesec v zaslužni pokoj. Od l. 1865. do konca meseca julija 1867. je bilo njegovo delovanje v Senju, potem pa 42 let neprenehoma v Ljubljani. Tu je bil najprej pevovodja v Čitalnici in kapelnik „Dramatičnega društva“ do leta 1868. Zamenivši ti službi z drugimi je bil potem 41 let v stolni cerkvi kot organist in kapelnik, 38 let učitelj petja na c. kr. srednjih šolah, 32 let ravnatelj orglarske šole, 19 let učitelj petja v semenišču duhovnov in 38 let učitelj petja in klavirja v dekliškem zavodu Huth. Kakor skladatelj je Anton Foerster zložil mnogo raznovrstnih skladb in je najodličnejši slovenski skladatelj.

Nov seznam knjig za ljudske knjižnice, izpopolnjen in povečan, izda v najkrajšem času „Prosveta“.

Politiški pregled.

*** Osební davki.** Dne 2. avgusta objavljene detailne številke o osebnih davkih za l. 1908. kažejo, da se je vseh osebnih davkov plačalo 188:3 milijonov kron, 13 milijonov več

ko v prejšnjem letu. Izvzemši pridobinski davek, kažejo vsi drugi prirastek.

*** Češki klerikalci proti obstrukciji.**

V Brnu je imel klerikalni poslanec Hruban shod, na katerem je ostro nastopil proti obstrukciji slovenskih klerikalcev in čeških agrarcev. Govoril je tudi poslanec Šramek, ki je izrazil nado, da bo jeseni mogoče uspešnejše delovanje in da bo mogoče rešiti predloge, katerih rešitev bo v veliko korist ljudstvu.

*** Kongres za združenje obeh cerkva.** Od 31. julija do 2. avgusta se je vršil na Velehradu kongres unionistov, ki so se ga udeležili pripadniki rimske in pravoslavne cerkve. Kongres je imel namen, da pojasni preporna verska vprašanja in dobi pot do združitve pristašev obeh cerkva. Protektor kongresa je bil olomuški knezo nadškof dr. Bauer. Predsedoval je levovski maloruski nadškof, grof Szepticki, zapisnikar je bil poslanec prelat dr. Stojan. Skoraj vse avstrijske bogoslovne fakultete in zavodi so poslali svoje zastopnike; tudi iz Rusko-Poljske, Bolgarske in iz Carigrada je prišlo mnogo profesorjev in teologov. Kongresa se je udeležil tudi proš ruskega poslanstva v Berlinu, Malcev.

*** O Nastiču**, o tej kronski priči v „veleizdajniškem“ procesu v Zagrebu, se čujejo vedno lepše stvari. Stijepo Kobasica piše v „Zastavi“, da je Nastič homoseksualen, da je naveden tat, ki je ukradel v dvornem gledališču daljnogled in bil zaradi tatvine izgnan iz bosanskega konvikta na Dunaju, da je osleparil neko srbsko dekle na Dunaju za denar in poštenje, da je sploh slepar. Črnogorski ministrski predsednik dr. Tomanović se je izjavil napram hrv. novinarju Uzelaču, da bi bili v Črnigori obdržali Nastiča v zaporu, če bi le približno vedeli, kak lopov je ta kronska priča.

*** Protest uglednih Angležev proti ruski strahovladi.** Angleškemu min. preds. Asquithu je bilo izročeno od 183 uglednih Angležev — med temi dva škofa, preko 70 parlamentarcev, več odličnih lordov, vseučiliških profesorjev itd. — podpisana protestna spomenica proti ruski strahovladi, proti neustojnim obsodbam na smrt ter mučenju in zlo-stavljanju jetnikov. Omenjena spomenica zaključuje z besedami: „Ne zahtevamo direktne intervencije, a dobi se gotovo pot, po kateri zamore prijateljska vlada izvrševati svoj vpliv. Krivica, ki se godi Rusom, in naše ogorčenje nad tem sta važna faktorja v medsebojnem razmerju obeh dežel“. V interesu ruskega naroda, bi bilo želeli, da bi se v tem oziru pokazale blagodejne posledice rusko-angleškega prijateljstva. Narod brez svobode ne more napredovati ne gospodarski ne kulturno. Pod-laga vsakemu napredku je svoboda, ki je pa danes v Rusiji še ne poznajo.

Vestnik.

† Jakob Vodeb.

Dne 9. t. m. je umrl v deželni bolnici v Ljubljani c. kr. šolski svetnik v p., Jakob Vodeb, po kratki, a mučni bolezni v 36. letu starosti. Rojen je bil na Spodnjem Štajerskem; obiskoval je celjsko gimnazijo, potem praško vseučilišče, kjer se je posvetil prirodnoznanstvu. Po končanih študijah je bil nekaj časa suplent na tedanji realni gimnaziji v Kranju in od l. 1872. profesor na ljubljanskem c. kr. moškem in ženskem učiteljskem. L. 1905. je stopil v pokoj in mu je cesar podelil ob tej priliki naslov šolskega svetnika. Od l. 1882. do 1884. je bil umrl tudi okrajni šolski nad-zornik najprvo v novomeškem, potem krškem šolskem okraju, dolgo pa tudi član c. kr. izpraševalne komisije za obče ljudske in me-šćanske šole, kakor tudi namestnik ravnatelja te komisije. — Svetnik Vodeb je vzorno izvrševal svoj poklic, bil je neutrudljiv, vreden in natančen učitelj, dobrohoten predstojnik in koncilianten kolega, ki je vedno rad vsakomur pomagal. Zato bodo po njem žalovali vsi njegovi kolegi kakor tudi mnogobrojni njegovi učenci in učenke in mu ohranili zvest spomin. Svetnik Vodeb se je bavil do zadnjega časa z znanostjo, dokončal je predkratkim slovensko učno knjigo za opisno geometrijo. Blagemu učitelju časten spomin!

„Slovenec“ grozi! Misli namreč, da bo to, kar se ni dalo izvesti pri starejših, prakticiral sedaj na mlajših. S terorizmom, da bi preplašil mlajše učitelje! Ne vemo! — V svoji naivnosti meni, da njega vsemogočnost nima mej in je popolnoma pozabil, da se nahaja na Kranjskem. Kranjska še ni vesoljni svet! Naj „Slovenec“ preudari, da so Kranjski določene meje in so te meje veljavne tudi za slovensko klerikalno nasilje na učiteljstvo; preko teh mej ne sega njega moč z načelom: „Ubijemo te, ker si naš politični nasprotnik!“ V znamenju krščanske pravičnosti! — „Z de-že-le!“ Kakor smo že poročali, ne pojde učiteljstvo na to vado! Da pa morajo isti člani „Slomškove zveze“ na svoje stroške k zboro-vanju, je obsebi umevno! Če računamo stvarno — delegatov bi bilo premalo, če se pa pošlje vse, bi članarina ne zadoščala! Zato ne marate takega plačanega somišljenstva! Capito? — Prokleti hinavci! Tako jih je podžgal naš

zadnji uvodni članek. Vzel jim je sapo in — pamet!

Kazen za petami. Št. Lovrenc na Do-lenjskem je tisti nesrečni kraj, kjer dela sramoto svoji cerkvi krvoločni župnik Oblak. Ta namestnik božji ima na vesti tudi nesrečno usodo tovariša Potokarja, ki ga je preganjal in denunciral toliko časa, da ga je naš slavní brezsrčni deželni šolski svet v Ljubljani z ne-dolžnimi otročiji vred pognal v prognanstvo, v kranjsko Sibirijo. Ta vnebovpijoča krivica se že masčuje nad zlodejci. Dne 31. pret. mes. je bil namreč župnik Oblak pred okrožnim sodi-ščem obsojen na 14 d n i j e č e, ker je ne-kemu cestarju grozil z revolverjem, ga pestil in davil ob belem dnevu na cesti. Mislite si takega dušnega pastirja! Noben kravji pastir ni tako sirov! In zaradi take sirovine mora Potokar v prognanstvo! Kje pa je Pravica božja, da še bolj ne udari svojih sramotilcev?! Toda kakor kaže Oblakov slučaj — hodi kazen za petami, zakaj vsako zlobno in krivično dejanje rodi prokletstvo, ki ostane vekomaj: — To naj preudarijo tisti, ki nosijo Boga na jeziku, v srcu pa hudobijo in strup! Tudi oni bodo de-ležni prokletstva!

Klerikalizem in nauki katoliške cerkve. Klerikalizem se sicer jako poteza za našo vero, vendar dela proti njenim naukom. Po katekizmu je obrekovanje in opravljanje greh. Klerikalci pa sme v svojem časopisu in na prižnici oboje — pričakujemo, da se celo razpišejo odpustki za obrekovanje v „katoliškem časopisu. „Ljubi svojega bližnjega!“ je rekel Zveličar. Klerikalci pravi: „Škoduj mu, sovraži ga, če treba mu tudi numeriraj kosti!“ Kaj pa „Delavcem in najemnikom zaslužek od-trgovati ali zadrževati? ...“ Učiteljstvo dobro spoznava, kako se mu zadržuje zaslužek, spo-znava pa tudi, da je vera klerikalcu nič, če gre za — denar in lastno korist. Na katoliški podlagi se sme vse: opravljati, obrekovati, pre-šestovati ...

V „Društveniku“ prilogi „Domo-ljubovi“, zopet čitamo: „Le škoda, da se povsod sliši tožba zaradi pomanjkanja izšolanih pevovodij. Tisti stan, ki bi imel največ prilike, poleg tega pa ima tudi socialno dolžnost (!) — to je učiteljski stan, se v svoji pretežni večini danes še odteguje tej svoji nalogi. Škoda, da na mesto učiteljstva še ni mogel povsod stopiti primerno plačan organist.“ Pripominjamo samo to: V nekem kraju je učitelj priredil z otroki šolarsko veselico, ki naj bi obsegala petje, deklamacije itd. Ko je bilo že vse pri-pravljeno in naznanjen dan prireditve, je začel župnik — ki bi moral časih malo v blaznico — nagovarjati ljudi, naj se nikar ne udeleže šolarske veselice. Izjavil je tudi naravnost, da bi s tem trpela prireditve „Marijine družbe“. Tako je trpela šolarska veselica, samo da je drugo nedeljo nabral župnik več denarja za bogve kake namene. Seveda — na eni strani pod spretnim vodstvom dobro izšolani otroci, na drugi strani pa pod tepcem mrtve klade — pri tem trpi — ugled. Edino to nas tolaži, da se tudi ljudstvu že dani. Kako so preprosti ljudje že nasprotni vladajočim razmeram, je znano samo nam, ki živimo med ljudstvom. Bil sem pri razgovoru pametnih mož, najbolj-ših kmetov cele dežele in molče poslušal sodbe, ki jih S. L. S. in vsi njeni odseki ne morejo biti veseli. Pripominjam, da so bili to do sedaj najtrdnjejši stebri S. L. S. in da manjka samo za las, pa bodo najhujši njeni nasprotniki. — „Škoda, da namesto učiteljstva še ni mogel povsod stopiti primerno plačan organist.“ — Torej organistu še privoščijo „primerno“ plačo, seveda, učitelju ne, ker je to nižja kasta. O, to se bo še masčevalo!

Osebné vesti na Kranjskem. Imeno-vani so za nadučitelje: Jos. Petrič iz Črešnjevca v Stopiče, Ivan Lokar iz Doblič v Hrušico pri Ljubljani, Alojzij Marok iz Hinj v Nemško vas pri Trebnjem, Jos. Mi-helič iz Sel pri Šumberku v St. Lovrenc ob Temenici, Jos. Bregar v Zgornji Šiški; za šolske voditelje: Alojzij Koprivec na Robu, Fr. Lončar na Rakitni, Jos. Zbaš-nik iz Zdihovca v Nemški Loki, Jos. Tav-želj iz Čemšenika v Radomlju; imenovane, oziroma premeščene so učiteljice: Ana Pfei-fer iz Mozlja v Toplo reber, Ana Vavken na Bučki, Emilija Volk na Raki, Marija pl. Kleinmayr iz Horjula v Šmartno pri Kranju, Ivana Premelč iz St. Jerneja v Veliki trn, Amalija Tomec iz Sv. Križa na Žalno, Marija Benedek iz Planine v Kranjsko goro. — Upokojena sta začasno Josip Windisch, nadučitelj v Lienfeldu, in Ana Fabjan v Semiču. — Iz šolske službe je odpuščen Jos. Kikel v Hoheneggu na Ko-čevskem. — Emil Adamič pride iz Kam-nika v Trst. — Ivana Valenčičeva, prov. učit. v Škofji Loki, pride kot taka na Dobravo pri Kropi. — Za prov. voditelja in učitelja v Ajdovici na Dolenjskem je imenovan absol. učit. kandidat Ivan Muhar.

Deželni šolski svet kranjski je, kakor poroča „Slov. Narod“, dospel sedaj že tako daleč, da uradno povprašuje, kako izvr-šujejo učiteljski kompetenti svoje verske dolž-nosti. Kmalu bo vitez Kaltenegger pobiral iz-povedne listke!

Posebne učiteljice ženskih ročnih del. Ker dedice na mnogo enorazrednicah ne dobivajo nobenega pouka v ženskih ročnih delih,

Dalje v prilogi.

je deželni šolski svet s pritrditvijo deželnega odbora odredil, da se postavijo posebno izprane učiteljice za ženska ročna dela v Črnomlju, v Postojni, v Vipavi, na Grosupljem, v Kresnicah in št. Gotardu. Te bodo oskrbovale ženska ročna dela po bližnjih enorazrednicah.

Razširjenje ljudskih šol na Kranjskem. S prihodnjim šolskim letom se razširijo naslednje šole: Vič v štirirazrednico s tremi paralelkami; Vrhnik v šestirazrednico z dvema paralelkama; Spodnja Šiška v šestirazrednico s 6 paralelkami; Sostro v štirirazrednico; v Ribnici dobi deška petrazrednica eno paralelo, dekliška šola se pa razširi v štirirazrednico z eno paralelo, dekliška šola v Novem mestu se polagoma razširi v petrazrednico in s to se združi višja dekliška šola, ki jo bodo oskrbovale šolske sestre. Stroške bo nosila Cimbasova ustanova. Izredna šola na Planini nad Jesenicami se izpremeni v pravilno enorazrednico.

Bankovec po 50 gl. in 5 gl. državni blagajni od 31. avgusta t. l. ne bo treba več sprejemati. V prometu je teh bankovcev še za dva in pol milijona kron. Do 31. avgusta se jih lahko še zamenja. Nam jih ne bo treba.

Moderno mučenilstvo. Pišejo iz Celja dne 1. avgusta: Danes se tu že drugi pri „Zelenem travniku“ „koncertirali“ nedorasli fanti iz Ptuja (Pettauer-Knabenkapelle). Dečki v nežni starosti pa se izrabljajo ves dan do pozne noči — taki otroci bi morali ob 8. zvečer v posteljo — v sebične namene. Kako se to zлага s sedanjim vzgojslovjem in kako se da tako ravnanje v sklad spraviti s predpisiglede varstva — mladeži?! — Seve, Nemcem je vse dovoljeno! Žalostno pa je, da se med obraženci še nahajajo ljudje, ki odobravajo tako barbarsko uničevanje mladih bitij!

Iz sežanskega okraja. Dne 26. je bila seja ožjega in 27. julija pa pomnoženega okrajnega šol. sveta. Sprejelo se je na znanje, da je učitelj v Sežani tov. K. Gruntar imenovan v tržaško okolico, kakor tudi odpoved učitelja I. A. Suca v Mavhinjem od učiteljske službe. Učiteljica v Sežani g. K. Oazafura vložila je prošnjo za vpokojenje, kar se je sklenilo priporočiti dež. š. svetu, da prošnjo ugodi. Izvršila so se še sledeča imenovanja učiteljskega ožjega: Andrej Rojec iz Pliskovice v Velikidol; Milan Volkov iz Povirja v Pliskovico; Josip Rustja iz Velikidola v Komen; Furlan Janko iz Stomaža v Temnico; Albin Furlan iz Temnice v Sežano; Jos. Mahorčič iz Komna v Stomaž; Josip Pallor kot def. učitelj v Orleku ostane dodeljen šoli v Sežani; istotako se je imenovalo g. učiteljico Fr. Stipančič def. v okraju s službovanjem v Gorjanskem. G. učiteljica Ana Macarol iz Brestavice je premeščena v Povir; Olga Tomšič iz Povirja v Reprintabor; Ivana Lozej iz Repentabroba dobila je dopust. Na novo so imenovani stedeči: Caharija Silvester za Povir in Stanko Vičič začasno kot okrajni pomožni učitelj; M. Turšič za Sežano in Jožefa Gaspari za Brestovico. Dovolilo se je raznim šolam poprave in opravo. Dovolilo se je tovarišem Jos. Macarolu in Jos. Pahoru, da se smeta udeležiti tečaja za obrtno spise v Ljubljani. — Vsled potrjenega načrta od strani dež. š. sveta, se sklene prizidati pri šol. poslopju v Nabrežini. Dovolilo se 498 K za nakup knjig za ubožne učence. Sklene se dati kasneje primerno podporo šol. občini Lipa, ko zgradi novo šol. poslopje. — Dovolilo se privatni šoli v Tomaju podporo 650 K. — Dovolilo se razne poprave pri šol. stavbi in šol. vrtu v Tomaju. Sklene se zidati šol. poslopje v Komnu. Sklene se ustanoviti enorazredno ljudsko šolo v Volčjem gradu in istotako v Tomačevci. Dovolilo se napraviti načrt za eno šol. sobo v Orleku.

Slavnost, ki jo je priredila šolska mladina v Tomislju dne 29. junija t. l. po tem vzporedju: Petje (mešani zbor): Naša zvezda, Nazaj v planinski raj in Mogočno se dvigajo naše gore; deklamacija: Jefejeva prisega; igre: Krčmar pri Zvitem rogu, Pri gospodi in Kmet in fotograf, je uspela vsesploh sijajno. Ljudstvo je bilo očarano in navdušeno. Najiskrenejša hvala gg. tretjeletnikom, ki se niso ustrašili dolge poti iz Ljubljane in Kranja ter s petjem največ pripomogli k izvrstnemu uspehu. Hvala tudi g. prof. Petelinu, ki je prepustil svoj vrt, kjer se je vršila slavnost. Sploh vsem, ki so količeka pripomogli k tej slavnosti — hvala!

Tako naj dela mladina! Abiturienti c. kr. velike realke v Spljetu so nabrali tekom treh let med seboj 2752 K za Ciril-Metodovo družbo v Istri.

Novo sredstvo za ponemčevanje šol. Te dni je bilo čitati po nemških listih poročilo nemške dijaške kuhinje v Mariboru, ki jo vzdržuje „Südmark“. Z nekimi posebnim veseljem poroča vodstvo, da so letos napravili 4 Nemci na učiteljsko izpit tudi iz slovenščine in tako dokazali svojo usposobljenost za pouk na slovenskih šolah v narodno-mešanih krajih, „kjer bi naj delovali za naš narod“. Tako bi se torej naselili sčasoma na naše šole nemški učitelji, ki bi tamkaj pridno ponemčevali slovensko dečo. Slovenski krajni šolski sveti, pazite, koga nastavite!

Kmetijski nadaljevalni tečaj. Za prihodnje poletne počitnice namerava ministrstvo ustanoviti kmetijski nadaljevalni tečaj za južne kraje države s srbsko-hrvaškim jezikom, ki bi ga zamogli po mnenju ministrstva obiskovati tudi nekateri učitelji na Primorskem. Deželni odbor bi bil — pravi ministrstvo — dosleden v namenih, ako bi podelil dotičnim učiteljem iz deželnega zaklada primerne učne podpore.

V. J. Havilček a bratr v Podčrpadec, slavno znani izvozni dom modnega in ročnega tkanega blaga, razprodaja po dokončani sezoni po znatno znižanih cenah ostanke modnega blaga, sukna, delenov in pralne svile in priporočamo c. učitelstvu to trdiko v obilo naročbo. Pri naročbi se sklicujte na naš list, da dobite vzorce brezplačno.

Razgled po šolskem svetu.

— **Obisk vseučilišč v Nemčiji.** Po najnovejših statističnih podatkih je bilo na vseh vseučiliščih v Nemčiji vpisanih v minoletem poletnem semestru 51.700 dijakov, v zimskem semestru jih je bilo le 47.799.

— **Professor Anton vit. Randa,** najslavnejši češki pravnik, je slavil 8. t. m. svojo 75letnico. Prof. Randa je bil rojen 8. julija 1834 v Bystřici n. Uhl. na Češkem. Vse svoje dolgo in plodno življenje je posvetil češki pravniški vedi, ki ji je pridobil ugled in spoštovanje pred vsem znanstvenim svetom.

— **Nemški Schulverein** največ žrtvuje za Češko. — Do konca l. 1908. je porabil za Češko 5.045.000 K, torej več kakor eno tretjino vseh podpor skupaj. Leta 1908. je za Češko žrtvoval 190.700 K.

— **Poljski učitelji zoper pouk nemščine.** Zborovanje poljskih pedagogov v Levovu je sklenilo, da se mora iz učnih načrtov za ljudske šole na Galiskem popolnoma eliminirati pouk nemščine.

— **Ženske na nemških vseučiliščih.** Glasom najnovejših statističnih podatkov je bilo v letnem semestru 1908/09 na vseh nemških vseučiliščih vpisanih 1441 žensk, največ na berlinskem vseučilišču, namreč 423. Na filozofske predmete odpađa 713, na medicino 368, na matematiko in prirodne znanosti 100, državne znanosti 40, studij dentologije 40, pravne znanosti 25, luteransko bogoslovje 4, na farmacijo 3. — Temu številu treba dodati še 1104 hospitantinj, tako da znaša skupno število ženskega dijaštva na vseučiliščih v Nemčiji 2545.

— **Jugoslovansko akademsko društvo v Brnu.** V Brnu so ustanovili jugoslovanski slušatelji na ondodnih visokih tehniških šolah akademsko društvo „Jugoslavija“. Društvo ima nad 30 članov.

— **Naslednik Jagića.** Kakor javljajo je prof. Berneker iz Vratislave odbil ponujeno mu mesto profesorja slavistike na dunajskem vseučilišču.

— **Dvojna doktorica** je sedaj grofica Albertina Marschalova, ki je promovirala za dr. med. Grofica je namreč že dr. filozofije. To je prvi slučaj, da si je kaka ženska na evropski univerzi pridobila dvojni doktorat.

— **Nova vseučilišča na Ruskem.** Ministrstvo prosvete predloži čimprej državni dumi zakonski načrt o ustanovitvi novih vseučilišč. Za sedež novih univerz so izvoljena ta-le mesta: Jaroslav, Saratov, Vilna, Vitebsk, Minsk in Petrograd, ki dobi k dosedanjim tudi drugo univerzo.

— **„Matica Srbska“ v Dubrovniku.** Dne 2. t. m. je pričela v Dubrovniku svoje delovanje „Srbska Matica“. Maticio je ustanovil veliki narodni dobrotnik Konstantin Vučković, ki je pred 16 leti umrl v Spljetu in volil 320.000 kron za ustanovitev „Srbske Matice“ v Dubrovniku pod pogojem, da se ta institucija sme oživotvoriti šele 15 let po njegovi smrti. Včeraj je ta rok potekel in s tem dnevom je „Matica“ tudi pričela svoje delovanje.

— **Analfabeti v Italiji.** Po ljudskem štetju je bilo v Italiji l. 1901. 32 mil. 500.000 prebivalcev, od teh je bilo 27 mil. 500.000 nad 6 let starih. Od slednjih je bilo 13 mil. 350.000 analfabetov (48,5%). Najslabše je glede izobrazbe v Siciliji, kjer je 73%, in v Kalabriji, kjer je 80% analfabetov.

— **Analfabeti v Bosni in Hercegovini.** V šolskem letu 1907/08. je bilo v Bosni in Hercegovini 106 analfabetičnih tečajev, ki jih je obiskovalo 3324 učencev. Od teh je bilo 46% mohamedancev, 21% pravoslavnikov in 33% katolikov. Z uspehom je izvršilo te tečaje 2359 učencev, torej 70%.

— **Koliko je v Evropi vseučilišč?** V Nemčiji 21, na Francoskem 16, v Avstriji 8, na Ogrskem 3, na Angleškem 15, v Italiji 21, v Rusiji 9, na Španskem 9, v Švici 7, v Belgiji 4, na Švedskem 3, na Rumunskem 2, na Nizozemskem 5, Grško, Portugalsko, Norveško, Dansko, Bolgarsko, Hrvatsko in Srbija imajo vsaka po eno, skupno torej 130 s prilično 400.000 vpisanimi slušatelji.

— **Analfabeti na Ruskem.** Na Ruskem je mnogo nepismenih narodov. Po popisu od l. 1897. spada na 1000 ljudi 789 analfabetov; pismenih bi bilo torej 211, medtem ko jih je v Belgiji 998, na Nemškem 980 in na Francoskem 979. Pri ženskah je

na Ruskem še slabše; od 1000 ne zna brati in pisati 869. Tudi v plemenitaskih rodbinah ne manjka analfabetov, med 1000 jih je 289.

— **Žalostna kulturna slika.** Po najnovejših statističnih podatkih je v glavnem mestu Galicije, Levovu, od 197.000 prebivalcev nič manj nego 58.000 analfabetov, in sicer petindvajsetisot moških in 23.000 žensk. 4000 oseb zna le čitati, a pisati ne znajo. Torej skoro tretjina levovskega prebivalstva nima najelementarnejše izobrazbe. — Človek bi mislil, da se bo število analfabetov manjšalo, ali njihovo število v Levovu vse čimbolj narašča. Leto 1892. je bilo od 100 prebivalcev 23 analfabetov, a leta 1909. jih je že 30 odstotkov! Ali ne bi bilo bolje in narodnejše, da se merodajni faktorji brigajo bolj za kulturno politiko in odstranijo grozne obočaje, kakor da sejejo mrznjo med Poljaki in Malorusi!

— **Sprejem Židov v ruske visoke šole.** V ruskem ministrskem svetu je bilo te dni sklenjeno, da se bodo odslej sprejemali na ruskih visokih šolah tudi židje, čeravno v omejenem številu.

— **Katoliško učiteljske** se nahaja v Feldkirchu na Predarliskem. Učiteljske je bilo ustanovljeno leta 1888., ima pravico javnosti in ga vodijo šolski bratje. Letos je imelo učiteljske blizu 300 gojencev iz raznih kronovin. Na tem učiteljsku je bilo izsolanih blizu 500 učiteljev.

— **Švedske ljudske šole** so v vsakem oziru najlepše na svetu. Vsaka šola je okrašena s slikami iz prirode, iz domačega življenja in zgodovine. Velika slika, ki pride v švedsko šolo, mora biti v resnici umetniško delo, ki blagodejno vpliva na izobrazbo umetniškega okusa otrok. Na vseh ljudskih šolah se poučujejo otroci v ročnih delih in spretnostih. Na 3070 ljudskih šolah na Švedskem se poučujejo razna rokodelstva. Take šole so kakor moderno urejene, vzorne rokodelske delavnice. Posledice take vzgoje se kažejo v tem, da ni dežele na svetu, ki bi se mogla s svojimi rokodelskimi izdelki kosati s Švedsko. Na Švedskem imajo pa tudi 31 ljudskih vseučilišč, ki skrbje za izobrazbo preproste ljudstva. Ljudska vseučilišča so že nad 40 let stare institucije, ki jih podpira država. Leta 1905 so imele 1660 slušateljev.

— **Šolski muzej.** Mesto Vratislava se sme ponašati, da ima svoj mestni šolski muzej, ki je v popolnoma mestni upravi. Muzej obstoji iz petih oddelkov, in sicer: šolske stavbe in šolsko pohištvo, šolska higiena, učila, umetnostni stenski okraski za šolo in dom, knjižnica, kipi in slike slovečih šolnikov. Med obiskovalci tega veleznanimivega muzeja se nahajajo zapisani v spominski knjižnici zastopniki vsega sveta, med njimi sta celo en japonski zdravnik in en Kitajec.

— **Nemški Schulverein** je v zadnji dobi poslal podporo v Vojnik za telovadno orodje, v št. Ilj kot povišan prispevek za učna sredstva, v Brežice, kjer nemški otroški vrtec ne more izhajati ter je prosil, da se mu poveča podpora.

— **Državno podporo gospodinskih šol šolskih sester v Tomaju** je dovolilo poljedelško ministrstvo, in sicer 10.000 K kot ustanovno podporo in letnih 2000 K kot vzdrževalno podporo skozi tri leta.

Z gospodarskega polja.

— **Zavod za pospeševanje obrti v Gorici** je sklenil, da se ustanove gospodarske zadruge za čevljarje, tkalce in kovinarje po Goriskem. Posvetovanja in poizvedbe so se vršile v Gorici, Mirnu, Krminu in v Furlanji. Ta zavod ustanovi v Gorici tudi svobodno risalno, kjer bo možno, da si stavbeni obrtniki, n. pr. zidarji, klesarji itd. iz mesta in dežele pridobijo vsa potrebna znanja za tehniško-stavbno in okraševalno risanje. To risalno bo lahko obiskoval vsakdo, posebno ob nedeljah in praznikih. Zavod bo dajal tudi brezplačno nasvete in navodila v tej stroki. Prihodnji mesec pa se ustanovi poseben tečaj za elektro-tehniko, v septembru pa tečaj za knjigoveze.

— **Osuševanje ljubljanskega barja.** C. kr. poljedelško ministrstvo je oddalo delo za osuševanje ljubljanskega barja podjetniku Czechowiczku na Dunaju. Dela so se že pričela. Najprvo se bo poglobila struga Gruberjevega prekopu. Ko se bodo v Gruberjevem prekopu dela končala, se bo pričelo pa čistiti strugo Ljubljanske skozi mesto. Vsa dela se bodo morala končati l. 1913.

— **Izboljšanje planin.** C. kr. ministrska komisija za agrarne operacije bo izboljšala na Kranjskem več planin. Izboljšanje bo imelo namen, da se povzdigne vrednost in izdatnost planin. Trebilo se bo plevel in kamenje s pašnika in planina vsako leto gnojila; zidali se bodo hlevi in naredile gnojne jame, vodnjaki s koriti in filtrom, koder ni studencev, ali vodni nabiralniki pri studenih, ponekod se bo vsejala dobra trava in izboljšali poti. Planšarstvo se bo na ta način racionalno povzdignilo.

— **Letošnja vinska letina** bo slaba na Ogrskem, v Bolgariji, Srbiji in Švici; srednja na Niževavstrijskem in Tirolskem; dobra pa bo v Slavoniji, na Kranjskem, v Istri, Bosni in Hercegovini, Italiji, na Porenkem, Rumu-

niji, Španiji in Grškem. Dobra bo tudi na Štajerskem, koder še ni vinogradov zadela kaka ujma.

— **Zanimive številke.** Piva se je navarilo na Avstrijskem l. 1908. nekaj nad 20 milijonov hl, 340.000 hl manj nego l. 1907. Kot vzrok temu nazadovanju se imenuje dobra vinska in sadna letina ter pivni boj kot v alpskih in čeških deželah. — Poročilo tobačne reži je za l. 1908. pa je hujše, ker pravi, da se je porabilo za 6% več tobaka, ko prejšnje leto, ali pa, da se je potrošilo za 14 mil. kron več za tobak ko 1907. leta. 261 mil. kron je šlo v dim.

— **Narodopisno razstavo** napravijo 1910. l. v Levovu na proslavo 500letnice bitve pri Grunenwalen. Središče te razstave bo zgodovinski oddelk, obsegajoč 1. zemljevide in zemljevidski material, tikajoč se jagielovske dobe poljskega kraljevstva, 2. kiparska dela, ki nam kažejo različne strani zgodovinskega razvoja poljskega naroda; 3. gospodarsko stanje in sredstva za njega izboljšanje; 4. zgodovinske znamenitosti. Drugi del razstave bo posvečen narodopisu poznejših dob do naših dni. Mogoče je tudi, da bo ob tej priliki v Levovu vse-slovanska umetniška razstava.

— **Vseslovanska banka.** Iz Petrograda poročajo, da je utemeljitelna glavica za ustanovitev vseslovanske banke že zagotovljena.

— **Novosti v brzojavnem prometu.** S 1. julijem t. l. je stopilo v brzojavnem prometu precej važnih novosti in veljav; omenjamo v kratkih besedah najvažnejše. V besedilo brzojavk, ki se odposiljajo v kakem občevelnem jeziku, se smejo odslej poleg dosedaj dovoljenih okrajev (trgovske znamke, znaki mednarodne signalne knjige itd.) privzeti tudi dogovorjeni naslovi in borzni kurzi, ne da bi se brzojavko smatralo za šifrirano. Določila glede rabe dogovorjenega jezika (šifre) v brzojavnem besedilu so se izpolnila v tem, da morajo obstajati besede, bodisi resnične ali umetno sestavljene, iz zlogov, ki se izgovarjajo v kakem navadnem jeziku, in sicer v nemškem, angleškem, španskem, francoskem, holandskem, italijanskem, portugalskem ali latinskem. Črke z akcentom, kakor ä, á, é, ñ, ö, ü, ne smejo biti v takih brzojavkah. Besedilo brzojavk v dogovorjenem jeziku ali šifrah sme obstajati iz arabskih števil, iz posameznih črk ali zlogov, vendar se pa črke in številke v eni in isti skupini ne smejo rabiti. Novovpeljan za dostavljanje ponoči je „nuit“ pred naslovom, zaradi katerega se mora brzojavka takoj dostaviti. Pri brzojavkah v dogovorjenem jeziku se šteje vsak posamezen znek in tudi vsako ločilo, apostrof in vezaj kot posamezna beseda in je torej za vsak znak plačati pristojbino.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **O osnovi jamskega muzeja v Postojni.** Ker se nahajajo v Postojnski jami priznane najkrajše okapine, posebno jamsko živalstvo, čigar najbolj znani in mnogozaželeni zastopnik je človeška ribica, ki so jo imeli veliko časa za zagonetno žival, in ker je o jami napisana že bogata literatura, ki razpravlja o nji in o Postojni z besedo in slikami, zato se je že večkrat izprožila misel o osnovi posebnega jamskega muzeja v Postojni. Toda te lepe namere, ki bi gotovo še bolj priljubila jama in še bolj povečala promet, žal, doslej ni bilo mogoče uresničiti, ker ni imela jamska uprava dovolj prostorov na razpolaganje. Danes pa je čas napočil, da je mogoče napraviti jamski muzej, ki bo ustrezal vsem željam in potrebam. V novem uradnem poslopju c. kr. glavarstva so se napravili potrebni prostori za jamsko upravno komisijo. S tem se torej izpolni preiskrena želja, da se bo mogel osnovati jamski muzej, potem ko bo vse obilno prirodopisno in knjižno gradivo, ki se tiče postojnskih jam, skrbno urejeno in poshranjeno. Samo ob sebi se razume, da bo ta jamski muzej obiskovalec Postojnske jame dostopen, t. j. da bo na željo spadal k obisku. Gotovo bo izvrstno služil svojemu znanstvenemu in praktičnemu namenu ter mnogo obiskovalcev Postojne in njene jame vzpodbudil, da bodo po več dni bivali v kraju, morebiti se baviли ond cel dne čas s študijami.

○ **Ljubljana je imela** dne 1. avgusta 1899 vsaga skupaj 194 ulic, cesta in trgov s 1559 hišami. Dne 1. avgusta 1909 šteje pa 221 ulic, cesta in trgov s 1855 hišami. V desetih letih se je torej po regulaciji mesta število ulic, cesta in trgov pomnožilo za 27, število hiš je pa naraslo za 296.

○ **Razstavo vsega slovanskega ča-sopisja** namerava napraviti K. J. Gruber, ravnatelj celjskih zveznih podjetij na jesen v Narodnem ali pa v Sokolskem domu v Celju. Ta razstava bo združena s primernim predavanjem o postanku razvoja in kulturnem pomenu slovanskega časopisja. Predaval bo prireditelj razstave sam, ki ima v podobnih podjetjih že velike izkušnje.

○ **Na mednarodni telovadni tekmi** v Luksemburgu so dosegli slovenski Sokoli lep uspeh. Tekme so se udeležili Francozje, Čehi, Italijani, Belgijci, Slovenci in Luksemburžani; v tem redu so tudi številke točk. Slovenci so torej nadkrilili Luksemburžane.